

УДК: 378.14. 015.62

DOI 10.33514/1694-7851-2022-4-205-212

Аттокурова А. Дж.

пед. илим. канд., доц.

Ош мамлекеттик университети

anarkan.j@gmail.com

Исаков Т.Э.

пед. илим. канд., доц.

Б. Сыдыков атындагы Эл аралык кыргыз-өзбек университети

Жалилов М.

Ош мамлекеттик университети

Аттокурова А. Дж.

канд. пед. наук, доц.

Ошский государственный университет

anarkan.j@gmail.com

Исаков Т.Э.

канд пед. наук, доц.

Международный кыргызско-узбекский университет имени Б. Сыдыкова

Жалилов М.

Ошский государственный университет

Attokurova A. Zh.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Osh State University, Kyrgyzstan,

Osh city

anarkan.j@gmail.com

Isakov T.E.

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

International Kyrgyz-Uzbek University Kyrgyzstan named after B. Sydykov

Osh city

Jalilov M.

Osh State University, Kyrgyzstan

Osh city

**КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮГӨ КОМПЕТЕНТТҮҮ МАМИЛЕНИ ИШКЕ
АШЫРУУДА ОКУТУУ НАТЫЙЖАЛАРЫ МЕТОДОЛОГИЯСЫНЫН МААНИСИ
ЖАНА РОЛУ**

**ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ МЕТОДОЛОГИИ РЕЗУЛЬТАТОВ ОБУЧЕНИЯ В
РЕАЛИЗАЦИИ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ
ОБРАЗОВАНИИ**

**THE SIGNIFICANCE AND ROLE OF THE METHODOLOGY OF LEARNING
OUTCOMES IN THE IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCE-BASED
APPROACH IN VOCATIONAL EDUCATION**

Аннотация : Макалада квалификация жана компетенция, кесиптик квалификация жана кесиптик компетенттүүлүк, билим берүүгө компетенттүү мамиле жана традициялуу квалификациялык мамиле түшүнүктөрүнө салыштырма анализ жүргүзүлгөн. Квалификация түшүнүгүнүн мааниси түрдүү өңүттө чечмеленип квалификациялык рамканы иштеп чыгууда, кесиптик билим берүүгө компетенттүү мамилени ишке ашырууда окутуунун натыйжалары методологиясынын мааниси жана ролу көрсөтүлгөн.

Негизги сөздөр: квалификация; компетенция; кесиптик квалификация; кесиптик компетенттүүлүк; билим берүүгө компетенттүү мамиле, билим берүүгө квалификациялык мамиле; окутуунун натыйжалары; билгичтиктер жана көндүмдөр; билим; жоопкерчилик жана өз алдынчалык; Европалык квалификациялар рамкасы.

Аннотация: В статье проводится сравнительный анализ понятий квалификация и компетентность, профессиональная квалификация и профессиональная компетентность, компетентностный подход к образованию и традиционный квалификационный подход. По различным аспектам трактуется смысл понятия квалификации, указывается значение и роль методологии результатов обучения в разработке квалификационной рамки, реализации компетентностного подхода в профессиональном образовании.

Ключевые слова: квалификация, компетенция, профессиональная квалификация, профессиональная компетенция, компетентностный подход к образованию, квалифицированный подход к образованию, результаты обучения; умения и навыки, знание, ответственность и самостоятельность, Европейская рамка квалификаций.

Annotation:The article provides a comparative analysis of the concepts of qualification and competence, professional qualification and professional competence, competency-based approach to education and traditional qualification approach. The meaning of the concept of qualification is interpreted in various aspects, the significance and role of the methodology of learning outcomes in the development of a qualification framework, the implementation of a competency-based approach in vocational education are indicated.

Keywords: qualification; competence; professional qualification; professional competence; competence-based approach to education, qualified approach to education; learning outcomes; skills and abilities; knowledge; responsibility and independence; European Qualifications Framework.

Дүйнөлүк цивилизация үчүн билим берүү аны өнүктүрүүнүн максаты жана каражаты иретинде өз ара бирдиктүү эки ролду аткарат, б.а. цивилизациянын өнүгүшү үчүн үзгүлтүксүз билим берүү зарыл жана ошол эле учурда өнүккөн цивилизация билим берүүгө жаңы талаптарды коет.

Улам кеңейип жаткан глобализация процесси, эмгек ресурстарынын мобилдүүлүгүнүн күчөшү, маалыматтык коомдун калыптанышы, билим алуунун формаларынын өзгөрүшү кесиптик билим берүүдө радикалдык реформаларды талап кылууда. Кесиптик билим алуу аракетинде көбүнчө кардарлар кыска убакытта кесиптик-профилдик билимдерге жана билгичтиктерге ээ болуп иш табууга кызыктар болууда.

Азыркы дүйнөлүк масштабдагы кесиптик билим берүүдө квалификациядан компетенция түшүнүгүнө өтүү тенденциясы үстөмдүк кылууда, себеби постиндустриялык коомдо өндүрүштөгү иш ордунда кесиптик квалификация жетишсиз болуп, аны инсандык заманбап сапаттар (айкын эмес жагдайларда проблемаларды чечүү, иштиктүү коммуникация, командада иштөө, жаңы шарттарга көнүү, өзүн өнүктүрүү ж.б.) менен толуктаган кесиптик компетенттүүлүк жогору бааланып жатат.

Билим берүүгө компетенттүү мамиле традициялуу квалификациялык мамиледен айырмаланып билим берүүнүн мазмуну боюнча билимдерге, билгичтиктерге жана көндүмдөргө гана эмес, аларды кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттерин аткарууда пайдаланууга карата талаптарга басым жасайт. Ушул көз караштан алып караганда компетенцияны белгилүү аймактагы ийгиликтүү ишмердүүлүк үчүн билимдерди, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү колдонуу жөндөмдүүлүгү иретинде түшүндүрүү кенири тарала баштады [10, 12-б.]. Ошол эле учурда жогорку кесиптик билим берүүнүн стандарттарында компетенциялар кесипкөй аткарууга тийиш болгон кесиптик ишмердүүлүктүн түрлөрүн аныктап квалификациялык мүнөздөмөгө караганда анын

ишмердүүлүгүн тагыраак сыпаттайт, ал эми компетентүүлүк - бул ишмердүүлүктүн субъекти тарабынан компетенцияларды ишке ашыруу жөндөмү. Мисалы, жогорку кесиптик билим берүүнүн 550200 Физика-математикалык билим берүү багыты боюнча жаңы иштелип чыккан мамлекеттик стандартында “**Компетенция** – тийиштүү тармакта кесиптик ишмердүүлүк менен алектенүү үчүн зарыл болгон жекече сапаттардын, билимдердин, билгичтиктердин жана көндүмдөрдүн динамикалуу комбинациясы”, б.а. компетенция курамы менен аныкталган.

Тез өнүгүп жаткан глобалдуу дүйнөдө конкуренцияга туруштук берүүчү адистерди даярдоо үчүн жогорку окуу жайлары иш берүүчүлөр менен болгон байланышты күчөтүүгө мажбур болушат. Ал үчүн иш берүүчүлөргө квалификациялардын ачыктыгын, салыштырмалыгын жана таанылышын камсыздоочу квалификациялар түзүмүн иштеп чыгуу зарылдыгы келип чыгат.

“Квалификация (латын тилинен qualis – сапат). Кесиптик көз караштан алганда, квалификация белгилүү бир эмгек ишмердүүлүгүн аткаруу үчүн зарыл болгон чеберчиликтин деңгээли катары бааланат, орто жана жогорку кесиптик билим берүү системасында окутуунун көз карашынан алганда – билим берүү программаларынын дипломдор, сертификаттар, даражалар менен тастыкталган натыйжасы. Квалификациянын кесиптик маанисин жана билим берүүдөгү маанисин айкалыштырган үчүнчү мааниси бар - аны ыйгарууга карата так аныкталган окутуу натыйжаларынын жана формалдуу кесиптик талаптардын жыйындысы. ... Квалификациялык стандарттардын системасы боюнча официалдуу программалык документтерде квалификациянын үчүнчү мааниси бекемделген: «Квалификация» – бул так аныкталган окутуунун натыйжалары жана квалификация ыйгарылуучу талапкерлерге коюлган талаптар. Демек, квалификациялык стандарттарды иштеп чыгууну практика жүзүндө белгилүү квалификацияны ыйгарууга мүмкүнчүлүк берүүчү талаптардын топтомун официалдуу баяндоо иретинде түшүнүүгө болот” [1, 12-15-бб.].

Бул учурда “окутуунун натыйжалары иш берүүчүлөр менен билим берүү кызматкерлеринин диалогундагы байланыштыруучу звено, билим берүү программаларын жана квалификациялар рамкаларын түзүү үчүн материал болуп саналат” [3, 11-б.].

Болон процессинин жүрүшүндө 2003-жылы Берлиндеги жолугушууда билим берүү министрлери окутуунун натыйжаларына негизделген салыштырылуучу жана катарлаш квалификацияларды иштеп чыгууну сунушташкан. Бул багытта академиялык коомчулук тарабынан Дублин дескрипторлорун (2004) же жогорку билим берүүнүн квалификацияларынын Европалык рамкасын түзүү боюнча чоң жумуш аткарылган. Дублин дескрипторлорунда даярдоонун 4 цикли (кыска цикл, бакалавриат, магистратура, PhD) боюнча окутуунун натыйжалары беш параметр боюнча жазылган:

- билүү жана түшүнүү;
- билимдерди жана түшүнүүнү колдонуу;
- сунуш-пикирлерди келтирип чыгаруу;
- коммуникациялык билгичтиктер;
- өз алдынча окуп-үйрөнүү билгичтиги.

Болон процесси боюнча эксперт Стивен Адам 2008-жылы Эдинбург шаарындагы семинарда “Окутуунун натыйжалары: Европадагы иштердин абалы. Болон процессинин контекстинде окутуунун натыйжаларын колдонуудагы жаңычылдык” деген баяндамасында окутуунун натыйжаларына европалык жогорку билим берүүнү реформалоодо негизги компоненттердин бири катары маани берилип жаткандыгын айткан. “Эреже катары, окутуунун натыйжалары жогорку билимдин кандайдыр бир конкреттүү тажрыйбасына ийгиликтүү ээ болуунун натыйжасы катары окуучулар алган билимдердин, көндүмдөрдүн, жөндөмдөрдүн, позициялардын жана түшүнүүнүн терминдеринде аныкталат. Чынында, алар

мындан көптү билдирет, тактап айтканда, окуу программаларын (модулдар, курстар жана квалификациялар) жана жаңы стилдеги Болон квалификациялык түзүмдөрү менен байланышкан деңгээлдер, циклдер жана квалификациялар үчүн дескрипторлорду билдирүүгө жана баяндоого методологиялык мамиленин мисалы болуп саналат” [2, 298-299-бб.].

Ал эми 2007-жылдын май айында Лондон коммюникесинде окутуунун натыйжаларын колдонуу чөйрөсү дагы кеңейгендиги, эми алар окуу пландарын реформалоонун жана жаңылоонун, ошондой эле ECTS кредиттерин аныктоонун, модулдарды жана окуу пландарын баяндоонун жана студентке багытталган, натыйжага негизделген окуу процессин камсыз кылуунун куралы катары колдонулуп жаткандыгы белгиленген. Ошентип окутуунун натыйжалары жөнөкөй орто инструменттен европалык жогорку билим берүүнү радикалдуу реформалоонун негизги каражаттарынын бирине айланган [2, 300-б.].

2008-жылы Европалык парламент Өмүр бою окуу үчүн Европалык квалификациялар рамкасын (EQF) кабыл алган. Бул документтин милдети академиялык даражалар менен квалификациялардын ортосундагы шайкештикти орнотуу болгон. Европалык квалификациялар рамкасы (EQF) 8 деңгээл боюнча түзүлүп анын 6-деңгээли бакалавриатка, 7-деңгээли магистратурага, 8-деңгээл PhDге тиешелүү. Ар бир квалификациялык деңгээл, мисалы 6-деңгээл үчүн бакалавр программасын ийгиликтүү аяктаган бүтүрүүчү, демонстрациялап көрсөтө турган окутуунун натыйжалары, б.а. билимдери, билгичтиктери жана компетенциялары көрсөтүлгөн. Европалык квалификациялар рамкасында (EQF)

– окутуунун натыйжалары “Окуучу окуу процессинин аягында эмнени билет, түшүнөт жана кыла алат деген билдирүү, алар билимдер, көндүмдөр жана компетенциялар терминдеринде аныкталат”;

– компетенциялар – иш же окуу кырдаалында, кесиптик жана жеке өнүгүүдө билимдерди, билгичтиктерди жана жеке, социалдык жана/же методологиялык жөндөмдүүлүктөрүн колдонуусун көрсөтүү жөндөмдүүлүгү;

– билгичтиктер жана көндүмдөр - милдеттерди аткаруу жана көйгөйлөрдү чечүү үчүн билимдерин колдонуу жана ноу-хау пайдалануу жөндөмдүүлүгү;

– билим – окутуу аркылуу өздөштүрүлгөн маалымат [9, 11-б.] деп чечмеленет.

Европа квалификациялар структурасында (EQF) 8 квалификациялык деңгээлдин ар бири квалификациялардын каалаган системасында ушул деңгээлдеги квалификацияга тиешелүү болгон окутуунун натыйжаларын билдирүүчү дескрипторлордун (көрсөткүчтөрдүн) тобу менен аныкталат (1-таблица).

1-таблица. Европа квалификациялар структурасында квалификациялык деңгээлдер жана тиешелүү окутуунун натыйжалары

	Билимдер	Билгичтиктер жана көндүмдөр	Жоопкерчилик жана өз алдынчалык
	EQFте билимдер теориялык же фактылык деп түшүнүлөт.	EQFте көндүмдөр когнитивдүү (логикалык, интуитивдүү жана чыгармачыл ой жүгүртүү) жана практикалык (колдорунун ийкемдүүлүгү, методдорду,	EQFте жоопкерчилик жана өз алдынчалык окуучулардын билимдерди жана көндүмдөрдү өз алдынча жана жоопкерчиликтүү колдонуу жөндөмү деп түшүнүлөт.

		материалдарды, куралдарды колдоно билиши) деп түшүнүлөт.	
1-деңгээл 1-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Базалык жалпы билимдер	Жөнөкөй маселелерди чечүү үчүн зарыл базалык көндүмдөр	Түзүмдөштүрүлгөн контекстте түздөн-түз жетекчилик астында иштөө же окуу
2-деңгээл 2-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Иш же окуу областындагы негизги фактылык билимдер	Жөнөкөй эрежелерди жана куралдарды колдонуу аркылуу милдеттерди аткаруу жана майда милдеттерди чечүү үчүн тиешелүү маалыматты пайдалануу боюнча негизги когнитивдик жана практикалык көндүмдөр	Кандайдыр бир өз алдынчалык менен көзөмөл астында иштөө же окуу
3-деңгээл 3-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Иш же окуу областындагы фактыларды, принциптерди, процесстерди жана жалпы түшүнүктөрдү билүү	Иш же окуу областындагы конкреттүү проблемаларды чечүүгө зарыл болгон когнитивдүү жана практикалык көндүмдөрдүн диапозону	Иште же окууда тапшырмаларды аткаруу боюнча өзүнө жоопкерчилик алуу; проблемаларды чечүүдө өзүн шартка жараша алып жүрүү
4-деңгээл 4-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Иш же окуу областындагы ар тараптуу, адистештирилген фактылык жана теориялык билимдер жана бул билимдердин чектерин түшүнүү	Иш же окуу областындагы конкреттүү проблемаларды чечүү үчүн талап кылынган когнитивдүү жана практикалык көндүмдөр	Иштин же окуунун адатта алдын ала белгилүү болгон, бирок өзгөрүп да кетүүчү принциптерине ылайык өзүн башкара билүү; Иш же окуу ишмердүүлүгүнүн баалоо жана жакшыртуу боюнча кандайдыр бир жоопкерчилик менен башкалардын күндөлүк ишин текшерүү
5-деңгээл 5-деңгээлге	Иш же окуу чөйрөсүндөгү ар	Абстракттуу проблемалардын	Күтүлбөгөн өзгөрүүлөр болгон учурда, иштин же

тиешелүү окутуунун натыйжалары	тараптуу, адистештирилген, фактылык жана теориялык билимдер жана бул билимдердин чектерин билүү	креативдүү чечимдерин иштеп чыгууга зарыл болгон когнитивдүү жана практикалык көндүмдөрдүн кеңири спектри	окуу ишинин контекстинде башкаруу жана көзөмөл жүргүзүү; өзүнүн жана башкалардын ишин талдоо жана өркүндөтүү
6-деңгээл 6-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Теориялар менен принциптерди сынчыл түшүнүүнү камтыган, иштөө же окуу областындагы терең билимдер	Адистештирилген иш же окуу областында татаал жана күтүлбөгөн маселелерди чечүү үчүн талап кылынган чеберчиликти жана инновацияны чагылдырган алдыңкы көндүмдөр	Күтүлбөгөн иш же окуу жагдайында чечим кабыл алууда жоопкерчилик алып татаал техникалык же кесиптик иш-аракеттерди же долбоорлорду башкаруу; жеке адамдардын жана топтордун кесиптик өнүгүүсүн башкаруу үчүн жоопкерчиликти өзүнө алуу
7-деңгээл 7-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Оригиналдуу ой жүгүртүүгө жана / же изилдөөгө негиз болгон, айрымдары иш же окуу областындагы билимдердин алдыңкы сабындагы, жогору адистештирилген билимдер Билимдердин областындагы жана түрдүү билимдер областтарынын кесилишиндеги суроолорду сынчыл түшүнүү	Жаны билимдерди жана нускамаларды иштеп чыгуу жана түрдүү областтардагы билимдерди интеграциялоо үчүн изилдөөлөргө жана инновацияларга зарыл болгон проблемаларды чечүүнүн адистешкен көндүмдөрү	Иш же окуунун татаал, болжолдонбогон жана жаңы стратегиялык мамилелерди талап кылган шарттарын башкаруу жана өзгөртүү; кесиптик билимдерге жана практикага салым кошуу жана / же командалардын стратегиялык көрсөткүчтөрүн талдоо боюнча жоопкерчиликти өзүнө алуу
8-деңгээл 8-деңгээлге тиешелүү окутуунун натыйжалары	Жумуш же окуу областындагы эң алдыңкы сапта же алардын кесилишиндеги билимдер	Изилдөө жана / же инновация областында орчундуу маселелерди чечүү, колдо болгон билимди же кесиптик практиканы кеңейтүү жана аныктоо үчүн талап кылынган эң алдыңкы жана	Чоң ыйгарым укуктарды, инновацияларды, автономияны, академиялык жана кесиптик адилеттүүлүктү, иштин же окуунун алдыңкы сабында жаңы идеяларды же процесстерди, анын ичинде изилдөөлөрдү өнүктүрүүгө

		адистештирилген көндүмдөр жана методдор, анын ичинде синтез жана баалоо.	туруктуу умтулууну демонстрациялоо
--	--	--	------------------------------------

Болон макулдашуусуна ылайык Европалык квалификациялар рамкасына (EQF) негиздеп Улуттук квалификациялык рамкалар иштелип чыгууга тийиш эле. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2020-жылдын 18-сентябрындагы N 491 токтому менен Квалификациялардын улуттук рамкасы жактырылган. Ага ылайык окутуунун натыйжалары 9 деңгээл боюнча жазылган. Анын 6-деңгээли бакалавриатка, 7-деңгээли магистратурага, 8-деңгээл илимдин кандидаты жана PhDге, 9-деңгээли илимдин докторуна тиешелүү болуп окутуунун натыйжалары 3 параметр боюнча баяндалат:

- билимдер;
- көндүмдөр;
- инсандык компетенциялар (1-өз алдынчалык, 2 - жоопкерчилик, 3 - коммуникация).

Кыргыз Республикасынын Улуттук квалификациялык рамкасынын Европалык квалификациялар рамкасына (EQF) ылайыкталышы экономикадагы глобализация, эл аралык кызматташуу, жумушчу күчүнүн мобилдүүлүгүнө жетишүүгө шарт түзөт.

Учурда дүйнө өлкөлөрүндө окутуунун натыйжаларына негизделген квалификациялык Рамкаларды иштеп чыгууга көп аракет жумшалууда, анткени алар билим берүү системасында окутуунун натыйжаларын жумуш берүүчүлөргө – кызматка коюуда, кызматкерге – карьералык өсүшкө, билим берүү мекемесине – адисти кошумча даярдоону уюштурууга ачык жана түшүнүктүү кылып түзүмдөштүрүүгө өбөлгө түзгөн механизм болуп саналат. Ар бир квалификациялык деңгээл жумуш берүүчү жана жумушка кирүүчү үчүн билимдер, билгичтиктер жана компетенциялардан түзүлүп келечектеги карьералык өсүшүн жана мекемени өнүктүрүүгө потенциалдуу салымын билдирет.

Заманбап педагогикалык илимде жана окутуу практикасында окутуунун натыйжаларын аныктоого жана баалоого өзгөчө маани берилип жатат. Чындыгында билим берүү системасынын ишинин жыйынтыгы окутуунун натыйжалары менен ченелүүгө тийиш. Ошол себептүү билим берүү программаларын жана билим берүү мекемелерин аккредитациялоо боюнча нускамалар да окутуунун натыйжаларын аныктоого жана баалоого негизделип иштелген.

Советтик педагогикада 1989-жылы окутуунун милдеттүү натыйжаларын пландаштыруу боюнча эмгек жарыяланып, окутуунун натыйжасы – бул «окуучулар тигил же бул маселени окуп-үйрөнүүнүн жыйынтыгында көрсөтүүчү конкреттүү билимдер, билгичтиктер жана көндүмдөр» [5, 12-б.] деп белгиленген. Жаңы миң жылдыкта “Окутуунун натыйжалары” (learning outcomes) түшүнүгүн 2005-жылы Европалык квалификациялар структурасын иштеп чыгуу боюнча жумушчу топ пайдаланган жана ECTSти колдонуучуга көрсөтмөдө (2005) так аныктамага ээ болгон: “Окутуунун натыйжалары – бул окуу процесси бүткөндөн кийин окуучу эмнелерди билүүгө, түшүнүүгө жана/же демонстрациялап берүүгө тийиш экендиги жөнүндө билдирүүлөр. Окуу процесси, мисалы, лекция, модуль же бүтүндөй программа болушу мүмкүн” [6, 10-б.].

ECTSти колдонуучуга кийинки көрсөтмөдө (2009) «Окутуунун натыйжалары – бул анык квалификацияга ээ болгон же программаны же анын компоненттерин аяктаган студенттер билүүгө, түшүнүүгө жана аткарууга тийиш экендиги текшерилүүчү ырастоолор ... Окутуунун натыйжалары жөнүндө билдирүүлөр адатта билүүнү, түшүнүүнү, колдонууну, анализдөөнү, жалпылоону жана баалоону ж.б. билдирүүчү активдүү этиштерди колдонуу

менен мүнөздөлөт» [7, 13-б.] – деп жазылат. ECTSти колдонуучуга акыркы көрсөтмөдө (2015) “Окутуунун натыйжалары – бул окутуунун аягында адам эмнелерди билип, түшүнүп жана аткарып бериши жөнүндө билдирүүлөр. ... Окутуунун натыйжалары айрым билим берүү компоненттерине жана бүтүндөй программага тиешелүү. Алар европалык жана улуттук квалификацияларда да колдонулат” [8, 10-б.] – деп белгиленет.

Жогорку кесиптик билим берүүнүн 550200 Физика-математикалык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик стандартында “Окутуунун натыйжалары – негизги билим берүү программасы/модулдары боюнча окуунун жыйынтыгында (натыйжасында) ээ болгон компетенциялар” – деп аныкталган, мында негизги билим берүү программасы – даярдоонун тийиштүү багыты боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун максаттарын, күтүлүүчү натыйжаларын, мазмунун жана аны уюштурууну жөнгө салуучу (регламенттөөчү) окуу-методикалык документтердин топтому (жыйындысы) [4, 2-б.].

Окутуунун натыйжаларына карата жогорудагы аныктамаларды талдоонун жыйынтыгында төмөнкүдөй бүтүм чыгарууга болот: алар бири-биринен көп айырмаланбайт жана түпкү маанисинде окутуу процессинде кайтарым байланышка басым жасалып, окуучу/студент ээ болгон билимдери, аларды түшүнүүсү жана колдоно алышы ачыкталышы үчүн мугалим окутуунун мазмунуна ылайык окутуунун натыйжаларын долбоорлошу зарыл. Ошентип учурдагы билим берүү вектору окутууга эмес, окуп үйрөнүүгө багытталып жатат, себеби “мугалим эмнени окутаарын эмес, окуучу эмнени окуп үйрөнөрүн аныктаганыбызда” гана окутуу өндүрүмдүү болору талашсыз. Мындай көз карашта сабактын максаттары окуп үйрөнүү максаттарына өзгөрүп окутуу окуучунун окуп үйрөнүшүнө багытталат.

Колдонулган адабияттар:

1. Аллэ С. Национальные системы квалификационных стандартов: внедрение и результаты. Отчет об исследовании, проведенном в 16 странах / Группа технической поддержки по вопросам достойного труда и Бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии; Департамент по профессиональным навыкам и возможностям трудоустройства. – М.: МОТ, 2011. – 142 с.
2. БОЛОНСКИЙ ПРОЦЕСС: Результаты обучения и компетентностный подход (книгаприложение 1) / Под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009. – 536 с.
3. Васильева Е.В. Система квалификации как инструмент соответствия интересов сфер труда и образования. Вестник Университета № 19, 2014 г. – С. 10–16
4. Жогорку кесиптик билим берүүнүн 550200 Физика-математикалык билим берүү багыты боюнча мамлекеттик стандарты. – Бишкек, 2021
5. Планирование обязательных результатов обучения математике [Текст] / Л.О. Денищева, Л.В. Кузнецова, И.А. Лурье и др.; Сост. В.В. Фирсов. – М.: Просвещение, 1989. – 237 с.
6. ECTS Users' Guide Directorate-General for Education and Culture. Available online at: http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/doc/guide_en.pdf. Brussels: 2005.
7. ECTS Users' Guide. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. – 60 pp
8. ECTS Users' Guide 2015 https://ec.europa.eu/education/ects/users-guide/docs/ects-users-guide_en.pdf
9. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. – 2008 – 15 pp. – URL: http://ecompetences.eu/wp-content/uploads/2013/11/EQF_broch_2008_en.pdf
10. Tuning Educational Structures in Europe. – URL: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.

Рецензент: пед. илим. канд., доц. Чокоева Г.С.